

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
FARG'ONA DAVLAT UNIVERSITETI

FarDU
ILMIY
XABARLAR-

1995-yildan nashr etiladi
Yilda 6 marta chiqadi

2023
MAXSUS SON

НАУЧНЫЙ
ВЕСТНИК.
ФерГУ

Издаётся с 1995 года
Выходит 6 раз в год

Э.Б.Ягьяева	
Дифференцированный метода обучения при изучении иностранного языка и организации самостоятельной работы студентов.....	114
М.К.Мавлюда	
O'qituvchi kompetensiyasining o'ziga xos xususiyatlari.....	117
G.A.Asomiddinova	
Qahramon xarakterini yaratishda badiiy nutq imkoniyatlari va muallif mahorati.....	120
N.K.Abbasova, Z.Q.Xakimova	
Speech act as an important function of communication.....	125
Sh.R.Muydinov	
Linguoculturological description of zoonym composite partial similarities.....	128
M.Madaminova	
Exploring the persuasive power of publicistic style: utilizing proverbs and sayings in english lesson.....	130
Sh.M.Yusufjonova	
Frazeologizmlar taqiqi.....	134
Ш.И.Аскарова	
К проблеме языковой интерференции и билингвизма при изучении третичного языка.....	137
Ш.И.Аскарова	
К вопросу трансфера и интерференции при изучении немецкого после английского языка.....	141
Sh.Sh.Dadabayeva	
Tarjimada so'zning kontekstdagi ma'nosini aniqlash usullari.....	148
Sh.Sh.Dadabayeva	
Tarjima jarayonida vaziyatning o'rganilishi.....	152
Sh.Y.Usmonova	
Cognitive analysis of landscape terms in uzbek and english languages.....	159
Sh.Y.Usmonova	
O'zbek va ingliz tillarining terminologik tizimida landshaft terminlarining o'rni.....	162
Z.Sh.Pazilova	
Nemis xalqida dafn marosimining o'tkazilishi.....	167
Z.Sh.Pazilova	
O'zbek va nemis xalqlarida to'y bilan bog'liq shaxs nomlari.....	170
R.U.Axrorova	
Lingvomadaniyatshunoslik: lingvokulturema va logoepistema.....	173
O.O.Bobokalonov, R.U.Akhrorova	
Shifonemas in phraseological units related to the period of youth.....	178
R.U.Axrorova	
Fransuz ertaklarida yoshga oid reprezentlarning leksik-semantik va milliy-madaniy xususiyatlari.....	182
Z.M.Abdullaev	
Nemis tili ismlari motivlari va ism tanlashga ta'sir etuvchi omillar.....	185
Z.M.Abdullaev	
Nemis tilida atoqli otlar va ularning tasnif etilishi.....	188
I.R.O'rinboyev	
Ba'zi na'matak (<i>Rosa</i>) turlarining Farg'ona shahrida tarqalishi va dorivorlik xususiyatlari.....	190
I.D.Yakubov	
Separator-tozalagich qurilmasining parametrlari.....	193
M.Nazarov, A.T.Maxsudaxon	
Javdarni jadal texnologiyada parvarishlash.....	201
Ё.Г.Абдуганиев	
Получение и свойства производных перфторакриловой и перфторметакриловой кислоты.....	205
D.M.Ahmedova	
Ekologik munosabatlarning konstitutsiyaviy-huquqiy asoslari.....	215

NEMIS TILIDA ATOQLI OTLAR VA ULARNING TASNIF ETILISHI

ИМЕНА СОБСТВЕННЫЕ В НЕМЕЦКОМ ЯЗЫКЕ И ИХ КЛАССИФИКАЦИЯ

PROPER NAMES IN GERMAN AND THEIR CLASSIFICATION

Abdullaev Ziyodbek Mansurovich¹¹Farg'ona davlat universiteti doktoranti, f.f.f.d. (PhD)**Annotatsiya**

Mazkur maqola nemis tili atoqli otlariga bag'ishlangan bo'lib, unda atoqli otlarning nemis tilshunosligida tasnif etilish nazariy asoslari, ularning turdosh otlardan farqlovchi grammatik xususiyatlari ilmiy tahlilga tortiladi.

Abstract

This article is devoted to the proper nouns of the German language, in which the theoretical basis of the classification of proper nouns in German linguistics, and their grammatical features that distinguish them from common nouns are subjected to scientific analysis.

Аннотация

Данная статья посвящена именам собственным немецкого языка, в которой научному анализу подвергаются теоретические основы классификации имен собственных в немецком языкознании, а также их грамматические особенности, отличающие их от имен нарицательных.

Kalit so'zlar: antroponim, atoqli ot, turdosh ot, apellativ, individuallashtirish, farqlash, familiya, taxallus, laqab

Key words: anthroponym, proper names, common nouns, individualization, difference, first name, last name, pseudonym, nickname

Ключевые слова: антропоним, имена собственные, имена нарицательные, индивидуализация, различие, имя, фамилия, псевдоним, прозвище

KIRISH

Atoqli otlar, xususan, shaxs nomlari, odatda, shaxsni boshqalardan farqlash va individuallashtirish vazifalarini bajaradi. Nemis tili adabiy tili asosida tayyorlangan Duden-grammatikasi kitobida (2, 580) ham nomlarning individuallashtirish funksiyasi ta'kidlab o'tilgan.

ISHNING NAZARIY ASOSLARI VA TADQIQOT METODLARI

Kunze (3, 11) esa e'tiborni nomlarning boshqa jihatlariga qaratadi. Unga ko'ra nomlar turli assotsiatsiyalar va emotsiyalarga ega ekanligi bilan ekspressivlik vazifasini ham bajaradi.

Individual shaxs nomlarini shved tilshunosi Modeer uch guruhga ajratadi: cho'qintirilganda berilgan ism, ism va laqab. Ilmiy tahlillar tasviriy-tavsifiy, qiyosiy tadqiqot metodlari asosida olib borildi. Mavzuga oid nemis tilidagi adabiyotlar tanqidiy tahlil etilib, maqola maqsadidan kelib chiqqan holda tanlangan mavzu tadqiq etildi.

NATIJALAR VA MUHOKAMA

Nemis tili atoqli otlari boshqa tillardagi kabi odatda ot so'z turkumiga xos bo'ladi. *Schwarz* yoki *Lang* kabi familiyalar ham atoqli ot hisoblanadi.

Atoqli otlar ham grammatik kategoriya hisoblanmish valentlikka ega bo'ladi. Grammatik jihatdan olib qaralganda nemis tili atoqli otlari alohida bir turni tashkil etadi – mazkur turkumga kiruvchi nemis tili otlari turlanganda shakl o'zgaraydi va artiklsiz holda turadi. Ushbu turkum otlari ko'plik shakli ham muammoli bo'lib, ayniqsa nemis tilini chet til sifatida o'rganuvchilar uchun qiyinchiliklar tug'diradi.

Atoqli otlarni turdosh otlardan farqlash va tasniflash bo'yicha yakdil fikrlar mavjud emas. Quyida keltirilayotgan jadval nemis tili atoqli otlari turlari haqida bo'lib, unda Konrad Kunze nemis tili atoqli otlarini uch turkumga ajratadi:

1. Joy nomlari/toponimlar
2. Shaxs nomlari/antropnimlar
3. Ikki turkumga kirmaydigan atoqli otlar [3, 21]

Shaxs nomlarini yana

- Individual shaxs otlari – yakka shaxslarni ifodalovchi nomlar va
- Jamlovchi shaxs otlari – xalq, elat, oila nomlariga ajratish mumkin.

DUDEN nemis tili grammatikasi kitobida nemis tilidagi shaxs nomlarining besh guruhi keltiriladi:

1. Vorname bzw. Rufname (bei mehreren Vornamen) - Ismlar
2. Familienname bzw. Geschlechtername - familiyalar
3. Beiname, und zwar als charakterisierender oder ehrender Übername (*der Große*), als bürgerlicher Nebenname in Form eines Pseudonyms oder, innerhalb eines Vereins oder einer Gruppe, als Spott-, Kose-, oder Spitzname - laqab, taxallus, erkalash nomlari
4. der Name Gottes, Göttername, mythischer Name - diniy yoki afsonaviy nomlar
5. Völkername, Stammesname; Name von Nationen, Ortsbewohnername. – xalq-elat, qabila nomlari

Individual shaxs nomlari yana quyidagi guruhlarga ajratilishi mumkin:

- a) Xudolar nomlari – mifologik nomlar, turli yovuz ruhlar nomlari yoki jonlantirilgan hayvon nomlari: *Zeus, Hermes, Dionysos* ...
- b) Shaxslar nomlari
- c) Shaxs ismlari bilan keluvchi nomlar - mazkur shaxs nomlari o'zi ataladigan shaxsning kelib chiqishi, biror joyda uzoq vaqt yashaganligi va boshqa motivlar asosida yuzaga keladi: Ungar, Böhm, Brückner, Talmann...
- d) laqablar
- e) taxalluslar
- f) shaxsga taalluqli barcha nomlar-individual shaxs nomlarining rasmiy ko'rinishlari.

XULOSA

Xulosa o'rnida aytish mumkinki, nemis tili antroponimlari ayniqsa qardosh bo'lmagan tillar bilan qiyosiy aspektda kam tadqiq etilgan bo'lib, ular ustida tadqiqotlar olib borish kerak.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Brylla, Eva: Andersson, Pettersson, Lundström och ... Beachman. Om nordiska efternamn i sin europeiska omgivning. Uppsala, 2009.
2. Duden - Das große Vornamenlexikon: Herkunft und Bedeutung von über 8 000 Vornamen, Dudenverlag, 1998.
3. Kunze, Konrad: dtv-Atlas Namenkunde. Vor- und Familiennamen im deutschen Sprachgebiet. Digitale Bibliothek Band 124. Berlin: Directmedia Publishing GmbH. 2005.
4. Ziyodbek A. Personennamen Im Deutschen Und Usbekischen: Eine Kontrastive Untersuchung //Ўзбекистонда хорижий тиллар илмий методик электрон журнал 1, https://journal.fledu.uz/wp-content/uploads/sites/3/2019/04/Jurnal_2017-1Ziyodbek-Abdullaev.pdf. – 2017.
5. Abdullaev Z. M. THE NAME AS AN INDICATOR OF CULTURAL AND SOCIAL DEVELOPMENT. Oriental Journal of Philology, 2 (02), 15–19. – 2022.